

H. N. ATSIZ'IN OTANTİK TOPLUM ÜTOPYASI: *BOZKURLARIN ÖLÜMÜ*

H. N. ATSIZ'S AUTHENTIC SOCIAL UTOPIA: *BOZKURLARIN ÖLÜMÜ*

Halil İbrahim ÜNSER*

ÖZ: Edebi eserleriyle siyasi fikirlerini aktarma ve yaşatma çabasında olan Hüseyin Nihal Atsız'ın siyasi görüşleri Türk siyasi hayatında önemli bir tartışma konusu olmuştur. Bu çalışmada *Bozkurtların Ölümü* romanından hareketle Atsız'ın ütopist karakteri vurgulanmakta ve bu eserinde modernizm karşıtı bir milliyetçi olarak otantik bir toplum ütopyası kurduğu fikri savunulmaktadır. *Bozkurtların Ölümü*'nde detayları tespit edilebilecek olan bu ütopik toplum, mevcut siyasi ortamın eleştirisi olan *Dalkavuklar Gecesi*'nde hicvettiği insan tiplerinin zıddı olarak yüksek ahlâkî özellikleri ile öne çıkan, doğa ve hayvanlarla barışık, sadece yaşamını sürdürmek için avlanan ve savaşıyan otantik insanlardan oluşmaktadır. Bu kapsamda romanda, Türkler içindeki fikir ayrılıklarının gayet objektif bir şekilde canlandırılmış olmasına rağmen, romanda tarafsızlığı bozacak şekilde ve ısrarla neden Türklerin mutlak haklı, Çinlilerin mutlak haksız olarak gösterildikleri sorusunun cevabı aranmış ve sonuç olarak Çinlilerin modern olanı temsil ettiği Türklerin ise otantik, iyi ve doğru olana karşılık geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu husus Atsız'ın Türkçülüğünün, diğer milliyetçi düşüncelerden farklılaşacak şekilde, modern olana karşıtlık temelinde yükseldiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Nihal Atsız, Bozkurtlar, Dalkavuklar Gecesi, İlkçi Milliyetçilik, Otantik Toplum Ütopyası.

ABSTRACT: Hüseyin Nihal Atsız tried to convey his political idea, which have been among the important topics of discussion, through literary works. In this study, the utopian character of Atsız is emphasized, based on the novel *Bozkurtların Ölümü*, and it is argued that in this work he establishes an authentic social utopia as an anti-modernist nationalist. This utopian society, emerged as the opposite of the human types it satirized in the *Dalkavuklar Gecesi*, which is a critique of the current political environment. People in the utopian society are stand out with their high moral characteristics and are at peace with nature and animals, hunt and fight just to survive. In this context, the answer to the question of why the Turks are shown as absolute right and the Chinese as absolute unjust was sought, in a way that violates the neutrality of the novel, despite Atsız's objectively portraying the differences of opinion among the Turks, and as a result, the Chinese represent the modern. It has been concluded that Turks correspond to what is authentic, good and correct. This point shows that Atsız's Turkism, differing from other nationalist ideas, rose on the basis of opposition to the modern one.

Keywords: Nihal Atsız, Bozkurtlar, Dalkavuklar Gecesi, Primordialism, Authentic Social Utopia.

* Dr. Öğr. Üyesi-Kapadokya Üniversitesi Beşeri Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü/Nevşehir- halil.unser@kapadokya.edu.tr (Orcid: 0000-0001-5456-0837)

Giriş

Başlangıcından 1980'li yıllara kadar Türk edebiyatında roman yazmak çoğunlukla siyaset yapmakla eşdeğer görülmüş; sırasıyla İslâmcı, milliyetçi ve sosyalist fikirleri savunmak için yazılan eserler Türk romanında önemli bir yer tutmuştur. Aslen milliyetçi ve Batıcı bir dünya görüşünü savunan ancak diğer yandan İslamcılık adıyla geleneksel ve ahlâkî değerlere tutunmayı öneren Mizancı Murat'ın *Turfanda mı Yoksa Turfa mı?* isimli romanının, içinde siyasi görüşlerin tartışıldığı, olgunlaştırılmaya ve duyumsatılmaya çalışıldığı ilk siyasi roman olduğu söylenebilir (Ünser, 2019: 58). Türk romanında çok uzun süre devam edecek olan romanda siyasi kavramları tartışma ve siyasi gelişmelerin sonuçlarını duyumsatma geleneğini başlatmak gibi önemli bir özelliği olan bu romanın yayımlandığı sürecin devamında milliyetçi ve sosyalist olmak üzere iki kol varlığını devam ettirir. Milliyetçi kol da kendi içinde biri Türkçü-Turancı diğeri ise özellikle Kurtuluş Savaşı ve ardından kuruluş döneminde resmî ideolojiyi kuran milliyetçi görüş olmak üzere belirgin biçimde ikiye ayrılır.

Türkçü-Turancı milliyetçilik kapsamındaki ilk roman Halide Edip'ten gelir. Edip *Yeni Turan* isimli romanını, Ziya Gökalp'in düşünceleriyle adem-i merkezîyetçiliğin harmanlandığı bir ideolojik temel üzerinde kurgulamıştır (Enginün, 1986: 60). *Yeni Turan* belirsiz bir gelecek zamandan bahsetmek ile ütöpik öğelerin siyasi düşüncenin savunulması ve aktarılması için kullanılması yönleriyle pek çok açıdan öncü bir romandır. Bu yol açıcı siyasi romanın ardından gelen, Reşat Nuri Güntekin'in *Yeşil Gece* ve *Çalıkuşu*; Halide Edip'in *Ateşten Gömlek* ve *Vurun Kahpeye* ile Yakup Kadri'nin siyasi romanları resmî ideoloji savunan romanlar olarak anılabilir. Türkiye Cumhuriyeti'nin nüvesini oluşturan seküler kültürel milliyetçiliğin romandaki kurucuları olan bu üç romancı Türk toplumunu özellikle bağnazlık ve ilerçilik çatışması ekseninde ele almıştır. Bu eserlerde yaratılan ve daha sonra sosyalistler tarafından da kullanılacak tüm tipler Türk siyasi hayatına da damgasını vurmuşlardır. Örneğin hâlen siyasi tartışmalarda kullanılan yobaz tipi, cumhuriyetçi aydın tipi, bu dönemin ürünleridir. Ayrıca Tanzimat romanından miras kalan yozlaşmış Batılı tipi de bu romanda karşımıza işbirlikçi olarak çıkmıştır.

İlk eserlerini hemen bu kuşağın arkasından vermeye başlayan Hüseyin Nihal Atsız'ın, fikrî olarak Fuat Köprülü ve Zeki Velidi Togan'1'dan

¹ Başkurdistan Türkü olan Zeki Velidi Togan'ın, Atsız'ın fikir dünyasında önemli bir yeri vardır. Togan, Türkçü düşüncenin önemli ismi Yusuf Akçura'nın bıraktığı yerden bu düşünceyi devam ettirmiştir. Dolayısıyla nasıl Yusuf Akçura Halide Edip'in *Yeni Turan* adlı eserinde ilham kaynağıysa Togan'ın da Atsız'ın *Bozkurtlar*'ının yazılmasında önemli bir etkisi olduğu söylenebilir. Togan, Türk Tarih Tezi'nin bilimselliğine karşı çıkmış ve bunun sonucunda "Kemalist tarihçiler tarafından adeta linçe" uğramıştır. Bu tartışmada Nihal Atsız'ın da içerisinde bulunduğu bazı öğrencileri, Zeki Velidi'yi hedef alan Reşit Galip'e "Togan'ın öğrencisi olmaktan iftihar duyduklarına ilişkin" telgraf çekmişler ve bu hadise resmi milliyetçilik anlayışından farklı koldan yürüyen bir fraksiyonun gelişimini

etkilendiği ve özellikle romanlarında, bu çalışmada bir yönüyle ele alınıp öne çıkarılmaya çalışılacağı üzere, milliyetçi düşünce açısından özgün bir düşünce iklimi oluşturduğu görülmektedir. Bu çalışma ile Atsız'ın *Bozkurtların Ölümü* isimli romanı merkez alınarak onun düşünce yapısının özgün yanını oluşturan, otantik toplum ütopyasına dayalı ilkçi milliyetçilik anlayışının ve antiemperyalist tavrın çözümlenmesi amaçlanmıştır. Romanda, Çin İmparatorluğu hâkimiyeti altında esir tutulan Türklerin Kürşad liderliğindeki kırk çeri ile Çin İmparatorluğu sarayına saldırmasındaki kahramanlık konu edilmektedir. Bu konu esasında sadece tarihi bir olay ve bu tarihi olayın Türk tarihindeki yeriyle ilgili değildir. Atsız'ın dünya görüşünde yer alan bir konu olarak ve edebiyattaki ideolojik kurgu inşası çerçevesinde değerlendirilmeye müsaittir. Böylelikle denilebilir ki Atsız bir direnişin ve isyanın romanını yazmıştır. Bu direniş ve isyan Türklüğün yüceltilmesi ve kahramanlık, cesaret gibi değerlerle yoğurulmasına karşılık geliyorsa da romanın sembolizmi açısından mesele daha karmaşık bir nitelik arz etmektedir. Bu çerçevede Çin İmparatorluğunun modern dünyayı temsil ettiği ve bu modern dünyayla bir hesaplaşmaya girildiği iddia edilecektir.

İdeoloji ve Türk Ütopyaları

Ütopya ve ideolojinin birbirine karşıt bazı özellikleri bulunsa da Türk edebiyatında çoğu zaman bu ikisi arasında kuvvetli bir ilişki kurulduğu görülmektedir. Nitekim Engin Kılıç (2004: 86) Türk ütopyalarının savunulan siyasi projelerin bir protezi oldukları şeklinde bir değerlendirmede bulunmaktadır. Burada geçen "protez" tabiri yergiden ziyade belli bir düzeni kurma amacı kapsamında ütopyanın ideolojik işlevlerin alanında yer almasına vurgu olarak alınmalıdır. Zira ütopyacının, "görüşlerini *erdemli hayat* bakış açısına dayanarak savunan ve alternatif bir toplum projesi üzerinden değişimi teşvik etmeye çalışan bir eleştirmen olarak" eserini "alternatif dünya görüşünün savunulması" (Goodwin, 1999: 116) motivasyonu ile üreten biri olduğunu unutmamak gerekmektedir. Böylelikle herhangi bir tür alternatif toplum idealini hedeflemek (ütopya özelinde, en azından *hedefleyebilmek*), ideolog ile ütopyacının en temel ortaklığı olarak görülmektedir.

Bugüne kadar üretilmiş olan ütopyalar göstermektedir ki bir ütopya ilhamını geçmişin kimi olaylarından ve değerlerinden de alabilmektedir. Hegel, modern yaşamda insanın bir taraftan yan yana ilişki içerisinde var olduğunu, diğer taraftan arkasında bıraktığı anları içinde barındırdığını söylemektedir (akt. Mannheim, 2016: 258): "Bugünkü tinin yaşamı, bir yandan hâlâ yan yana var olup... öte yandan geçmiş gibi görünen bir basamaklar dolaşımıdır. Tin, arkasında bırakmış gibi görüldüğü momentleri, tüm derinliklerinin içinde barındırır..." Dolayısıyla ilhamını geçmişten alan ütopyalar ideolojiler çerçevesinde değerlendirildiğinde, bu

başlatmıştır (Bölükbaşı, 2018: 47-48). Atsız'ın, 15 Mayıs 1931-25 Eylül 1932 tarihleri arasında on yedi sayı çıkarmış olduğu Atsız Mecmua'nın bünyesine Zeki Velidi Togan'ın yazıları da yayımlanmış ve devrinde büyük tesir yaratmıştır (Sertkaya, 1987: 14).

tür kapsamında, insanların arkasında bıraktığı ve içinde barındırdığı anların çoğaltılmaya, diriltilmeye ve yeniden üretilmeye çalışıldığı ifade edilebilir. Mannheim'ın muhafazakâr ütöpik düşünce adlandırması kapsamına girdiğini düşünölebilecek olan söz konusu çabada, geçmiş zamanın sanal mevcudiyetinin bulunduğunu ve dolayısıyla zaman algısına hayali bir üç boyutluluk özelliği kazandırıldığını (Mannheim, 2016: 258) söylemek mümkündür. Ötesinde, çoğaltılacak/diriltilecek/yeniden üretilcek olan geçmiş, yaşandığı biçimiyle ve tüm gerçekliğiyle ele alınıp kullanılmak zorunda da değildir. Bu düşüncede ütopya-geçmiş-gelecek-ideoloji ilişkisinin içeriği daha net bir şekilde açığa çıkmaktadır: Alternatif toplum tasarımını geçmişten, geçmişin ütöpik bir tasvirinden/okumasından devşirerek bunu şimdi'nin ideolojisinin kurucu unsurlarından birisi olarak kullanmak. Bu çerçevede ütopyanın değerinin “güncel uygulanabilirliğinde değil, olası bir gelecekle olan ilişkisinde” (Kumar, 2005: 12) olduğunu hatırlamakta fayda vardır.

Muhafazakâr ütöpik düşünce tanımına uygun olduğu düşünölebilecek olan ve geçmişe ait temaların kullanım biçimine denk düşen, Atsız'ın ideolog-romancı karakteri, temellendirilmeye çalışılacağı üzere, söz konusu ilişkinin içeriğiyle uyum sağlamaktadır. Bu kapsamda Atsız'ın romanında yer alan geçmişe ait temaların kullanımının ideolojik açıdan muhafazakâr ütöpik düşünce tanımına uygun olduğu düşünölebilir. Bu çalışmanın da odağını teşkil eden *Bozkurtların Ölümü* isimli roman ele alındığında, romanda anlatılanların, zamanın ve mekânın tarihsel gerçekliklerden tümüyle farklılaşmış bir karakter arz etmediği görülecektir. Nitekim pek çok değerlendirmede, bu romanın tarihsel önemini, karşılığını ve değerini tarihsel gerçeklikle olan bağlantısının kurulması veya tespit edilmesiyle gösterilmeye çalışıldığını görmek mümkündür.² Fakat romanın önemi, bu çalışmada savunulduğu üzere, tarihsel gerçekliği kurgulayarak bile olsa aktarmak veya yorumlamak gibi bir amaçtan çok daha öte, romanın kurgusal dünyasıyla Atsız'ın ideolojik mücadelesine katkı sunacak bir çerçevenin oluşturulmuş olmasında yatmaktadır. Bu ise Atsız'ın otantik toplum ütopyası ile desteklenmiş ilkçi milliyetçiliğinin kavranabileceği düşünsel zemine işaret etmektedir.

Atsız'ın Dünya Görüşü

Atsız'ın dünya görüşünü anlamlandırabilmek için onun nasıl bir milliyetçilik anlayışına sahip olduğunu tespit etmek gerekmektedir. Öncelikli olarak ifade etmek gerekir ki Atsız, modernist milliyetçilik anlayışının dışında yer almaktadır. Modernist anlayışta milliyetçilik, “yalnız devletin varlığının artık bir veri olarak kabul gördüğü ortamlarda” varlık kazanan bir gerçeklik olarak ele alınmakta (Gellner, 1992: 24), milletlerin ise

² Örneğin Gökçen Kapusuzoğlu (2017: 122), tarihi bilgiler ışığında Çin sarayına düzenlenen bir isyan girişiminin yaşanmış olduğuna yönelik yaygın kanaatin bulunduğunu fakat bu kırk kişinin önderinin Kür Şad isminde birisi olup olmadığını net bir bilgiye işaret etmediğini belirtmektedir. Konu hakkında detaylı bir inceleme için bkz. (Baykuzu, 2016)

ancak milliyetçilik çağı çerçevesinde tanımlanabileceği ifade edilmektedir (Gellner, 1992: 104). Dahası, modernistler için milliyetçilik, milletleri önelemekte olduğundan (Smith, 2017: 63) milletler, milliyetçiliğin birer ürünüdürler.

Atsız, benimsemiş olduğu millet anlayışının geçmiş ile olan ve süreklilik içeren bağı dolayısıyla ilkçi milliyetçilik ile uyumlu bir dünya görüşüne sahiptir. İlkçi kuramsal yaklaşımda millet, “ezelden beri” var olan, “insanlığın görme ve konuşma kadar doğal bir parçası olarak” kavranmaktadır (Özkırmı, 2010: 34). Atsız’ın milliyetçilik anlayışı kapsamında “özerklik, birlik ve özdeşlik” peşindedir ve buna ek olarak onun düşüncesinde Armstrong’un tanımlamasıyla, bir altın çağa, modern yaşamın “her hücrelerine nüfuz etmiş yozlaşma ve muğlaklık öncesindeki sakin günlere” dönüş özlemi (Armstrong, 2018: 39) görüldüğünü vurgulamak gerekmektedir. Armstrong’un “Yerleşik Yaşama Karşı Göçebe: Teritoryal Kimliğin Ortaya Çıkışı” başlığı altında ele aldığı bu nostaljik bakış “bin yıllık bir kültürün dayattığı ağır yükten” doğmakta ve kentli olmayan yaşam biçimlerinin yeniden kullanılmaya çalışılması kapsamında anlamını bulmaktadır (Armstrong, 2018: 39). Dolayısıyla Kür-Şad’ın³ *Bozkurtlar*’da kafa tuttuğu odak, bir emperyal güç olarak Çin olmanın ötesinde modern dünyanın tamamıdır. Romadaki bu sembolizm, Atsız’ın arkaik olana yönelik hayranlığının bir göstergesidir. Atsız’ın zihnindeki Türk, arkaik, saf ve temiz bir insandır ve dolayısıyla Türk’ün haklılığı da -söz konusu otantikliğin somutluğu anlamında- Türk olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla dünyaya böylesine bir saflığın, temizliğin hâkim olması fikri, modern dönemle girişilen hesaplaşmanın okunabileceği bir çerçeveye işaret etmektedir. Tüm bunları göz önünde bulundurunca bu çalışmada, Atsız’ın Türkçü-Turancı kimliğinin yanında onun siyasi ütopyacı tarafına odaklanmanın, eserlerini siyasi açıdan çözümlemede yol gösterici olacağı fikri savunulmaktadır. Nitekim onun Türkçülük anlayışı bildik anlamıyla biyolojik, kan esasına dayanan bir özellik taşımamakta olup, İsmet Tümtürk’ün *Atsız Hakkında Birkaç Söz* isimli kitabında ifade ettiği üzere “Türk şuurunda olmak ve kendini başka bir millete ait hissetmeme” esasına dayanır (Tümtürk, 1956: 37’den akt. Güntürk ve Berber, 2019: 317).

Tarihe nostaljik bakış, tarihsiciliği siyasi alana taşımıştır. “Otantiklik düşüncesine dayanarak bir toplumun başka bir toplum tarafından zorla ele

³ Atsız bu isimle ilgili olarak şunları ifade etmektedir: “Çin kaynaklarında geçen *Chieh-shê-shuai* = *Chie shih shuai* = *Cie şı şuai* adının Türkçesinin ne olabileceğini çok düşündüm. Bir defa kağan çocuğu olmasından yani “Tigin” olmasından dolayı alacağı son idari unvan “Şad” olabilirdi. Geriye bu unvandan önceki ismi tahmin etmek kalıyordu. (...) Çince *cie* kelimesinin Eski Türkçe karşılığının kür kelimesi olduğunu düşündüm ve çince *Cie şı* ibaresinin Türkçesinin Kür Şad olabileceği kanaatine vardım. Bu yüzden *Bozkurtların Ölümü* adlı eserimde roman kahramanının adını Kür Şad olarak koydum.” (Sertkaya, 2014: 8)

“Kür Şad bir kahramanlık sembolüdür. Milleti kurtarmak için kendisini feda etmiş bir yigittir. (...) Kür Şad (..) “Baştaki beğ, komutan” demek değildir. Kür Şad bir rütbe ve unvandır.” (Atsız, 2018b: 27)

geçirilmesine karşı” çıkan Herder, “bir toplumu anlayabilmek, öğrenebilmek için, o toplumun kendini ifade tarzlarının tümünün öğrenilmesi” gerekliliğini savunur (Özkırmılı, 1999: 34). Ona göre toplumları yaratan doğadır. Milletlerin zorla birbirine tahakküm etmesi doğaya aykırıdır. *Bozkurtlar’daki* modern dünyaya eleştirel yaklaşımı simgeleyecek şekilde Çin emperyalizmine karşılık bu çerçevede anlam kazanmaktadır. Bu düşüncenin siyasi açılımı, milli toplulukların kendine özgü oluşumlar olduğu ve özlerini unutsalar da gerileme sürecine girmiş olsalar da eski doğal otantik hallerine dönmeleri gerektiği biçimindedir (Özkırmılı, 1999: 35). Atsız da tarihçi kimliğiyle ortaya koyduğu eserler haricindeki edebi çalışmalarında tarihi olayları bir otantikçi gözüyle irdeleyerek bu çalışmalarına kurgusal karakter kazandırmıştır.⁴ Onun otantikçiliği, geçmişe yönelik bakışı ile doğrudan ilgilidir. Atsız geçmişe “eşsiz bir güzellik” olarak bakmakta, geçmişini “güç kaynağı, fazilet ırmağı” biçiminde değerlendirmektedir (Atsız, 1997: 207). Bu hususu “milli romantik duyuş” çerçevesinde anlamlandırmak mümkündür. Millî romantik duyuştaki millet, “geçmişteki her türlü faaliyeti ve haldeki her türlü görünüşüyle benzerlerinden farklı ve üstün olduğu fikrinden kaynaklanır” (Aktaş, 2011: 34). Atsız, böylesine bir milleti sadece tarihçiliğiyle değil, edebiyatçılığıyla da kurgulamaya yönelmiş bulunmaktadır.⁵ Onun bu kapsamdaki çabalarında öne çıkan tema ise, vurgulandığı üzere, modern olana karşılıktır. Atsız, belirleyici ve ayırt edici ideolojik konumlanışı olarak değerlendirilebilecek olan bu husus uyarınca modern olanın karşıtını, arkaik olanı, saf, temiz ve insani niteliklere sahip olduğu için savunmaktadır. Bu durum, Atsız için milliyetçiliğin, son bin yılla ve Anadolu topraklarıyla sınırlı bir yapı arz etmemesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle Türklük de sadece tarihsel gerçekliklerden ibaret bir geçmiş mirasına değil, edebî yaklaşımla kavranabilen bir şuur durumuna işaret etmektedir.

Bozkurtların Ölümü romanında hakkında detaylı bilgi bulunmayan bir tarihi olayı mecaz olarak kullanan ve aslında gerçek olamayacak kadar idealize edilmiş bir toplum yaratarak bir modernizm eleştirisine imza atan yazar, 1969 yılında yazdığı *Ruh Adam* isimli romanında modern hayata duyduğu güvensizliği oldukça özlü bir biçimde ifade etmiş ve modern insanı karikatür olarak nitelemiştir.⁶ Bunun karşılığında mazide yaşayan insanları (Türkleri demek daha doğru olur) yüceltir: Onun için yedinci yüzyıl Türkistan’ı, otantik, saf ve temiz olanın somutlaştığı bir ütopyadır. Nitekim

⁴ Veri toplama esasında (yani “yalan”ı, “çarpıtma”yı içerecek şekilde) değil ancak tarihte neye, nasıl bakılacağı ve hangi ölçütlerle değerlendirileceği açılarından bakıldığında unutulmamalıdır ki “Atsız’ın Türkçülüğü tarihçiliğine de nüfuz etmiştir” (Yılmaz, 2015: 477).

⁵ Nitekim “Atsız’ın bütün çalışmalarında temel düşüncesi Türklüğe yararlı olmaktadır” (Ercilasun, 2020: 20)

⁶ “Bana insanlardan mı bahsediyorsun? (..) İnsanlar mazide ve tarihin yaprakları arasında kaldılar. Bu gördüklerin birer karikatürden başka bir şey değildir.” (Atsız, 2020: 27)

Atsız da ideolojisi olan Turancılık düşünce sisteminin varlığını M.Ö. 3. yüzyıldan başlatmaktadır (Atsız, 2011).

Türk aydını için siyaset çoğu zaman toplumu içinde bulunduğu zorlu durumlardan çıkarmak için üretilmiş pratik fikirlerden ibarettir. Atsız'da da durum farklı olmamıştır. *Bozkurtların Ölümünü* yazdığı Birinci Dünya Savaşından mağlup çıkmış ve İkinci Dünya Savaşı'nın gerçekleştiği ve henüz bu mağlubiyetin yaralarını saramamış Türkiye ortamında Atsız'ın her şeyden önce Türk gençlerine hayatta kalmalarını sağlayacak bir umut sağlama peşinde olduğu söylenebilir. Kür Şad Çin sarayına kırk çeriyle saldırebiliyorsa, Türk gençleri de dört bir yanlarını sarmış ideolojilere karşı durabilirler. Bunu yapmak için atalarının hasletlerine sarılmaları yeterlidir.⁷

Halihazırın Eleştirisi: *Dalkavuklar Gecesi*

Türkçülüğün fikri dünyasını edebî eserlere başarılı şekilde aktarmış bir yazar olan Atsız, ilk siyasi eleştirilerini alegorik bir eser olan *Dalkavuklar Gecesi*'nde dile getirir. Aslen bir tarihçi olan Atsız bu eserinde belirsiz bir dönemde Hitit uygarlığına yolculuk eder. Aslında bu yolculukla gidilen geçmiş zaman vurgulanmak istenen siyasi ortamı saklayacak bir mecaz oluşturmuştur.

Atsız *Dalkavuklar Gecesi*'ni yazdıktan beş yıl sonra *Bozkurtlar'ın Ölümü*'nü kaleme alır.⁸ Esasen bu konuyu ilk olarak Sabahattin Ali'ye vermiştir. Ali, ilgili yıllarda etkilenmiş olduğu sosyalizm akımı çerçevesinde Kür-Şad ve Türk askerlerini esirlik-kölelik düzleminde ele aldığı *Esirler* başlıklı piyeste işlemiştir. Ancak Atsız ortaya çıkan bu eserden memnun olmaz ve aklındaki hikâyeyi romanlaştırır (Çakır, 2010).

Atsız, Kür Şad'ı Türkleri Çin esaretinden kurtaran ve böylelikle modern zamanlara kadar bu milletin var olmasını sağlayan en önemli karakter olarak görmüştür. Zaten Atsız'ın, Ali'nin yazdığı eseri beğenmemesinin bir diğer nedeni Kür Şad'ın bir kadın düşkünü olarak gösterilmesidir (Çakır, 2010). Atsız, siyasi ahlakın, saf insanın iyilik, güzellik ve doğruluğun, özetle bir ütopyanın peşindedir. Kür Şad karakteri de onun zihninde tüm bu olumlu nitelikleri simgeler. Hakkında sadece Çin kaynaklarından kısıtlı bilgi bulunan, ismi dahi Atsız tarafından verilmiş Kür Şad'ın hikâyesi *Bozkurtların Ölümü* ve *Bozkurtlar Diriliyor* romanlarında ideolojik olarak yeniden örülür.

Bozkurtların Ölümü'ne otantik toplum ütopyası olarak bakıldığında ütopyanın olmazsa olmaz unsuru olan mevcut olanın eleştirisinin daha önce kaleme aldığı *Dalkavuklar Gecesi* isimli eseri olduğu görülecektir. Bu eser "cumhuriyetin ilk on beş yılı"nın "siyasî bir hicvidir" (Akün, 1987: 90).

⁷ Atsız'ın fikir dünyasında tutarlılık sorunu olan tek konu, yedinci yüzyıl Türklerinin haklılık gerekçeleriydi. Devamında ise, söz konusu haklılık gerekçelerinin 1940'ların Türkiye'si için ne gibi bir değer taşıdığı hususu son derece önemliydi.

⁸ *Dalkavuklar Gecesi* 1941 yılında kaleme alınmıştır (Küçüktepe, 2016: 83). *Bozkurtların Ölümü*, 1937 yılında tefrika edilmeye başlanmış ve 1946'da kitap olarak yayımlanacağı âna dek yarım olarak kalmış, *Bozkurtlar Diriliyor* ise 1949 yılında yayınlanmıştır.

Gerçek bir mekân ve zamanda geçmeyen ve kişileri de kurgusal olan bu çalışmada Atsız'ın lidere koşulsuz biat ve yaranma çabası başta olmak üzere pek çok duruma yönelik olarak eleştirel bir tutum takındığı görülmektedir. Bu eleştirel tutum, Atsız'ın ideolojisi açısından da belli bir yere oturmaktadır. Çünkü o, bir Türkçü'nün, "eyyamperest ve dalkavuk olamayacağını" düşünmektedir (Atsız, 2000). Eyyamperestlik ve dalkavukluğun, *Bozkurtlar*'daki ütopyik toplumun özellikleri düşünüldüğünde, Atsız için "modern olan"a denk düştüğü açıktır. Eserde resmedilen hiyerarşik yapı, bu kapsamda iyi bir delildir.

Dalkavuklar Gecesi'ndeki olaylar Hattuşaş'ta belirsiz bir zamanda geçmektedir ve kral Subbiluliyuma, başkumandan Tutaşıl ve çeşitli bilginler, şairler ve hekimler etrafında kurgulanmıştır. Başkumandan ile eski hâkim İkeznini dışındaki hemen herkes "dalkavuk"tur. Atsız, eserinde bir yandan yöneticiye yaranma çabasını diğer taraftan ise hiyerarşik yapıyı eleştirir. Bunlar da modern zamanın birer kötülüğüdür.

Eserde bir içeceğin ne şekilde adlandırılması gerektiğine varacak derecede bir kontrol mekanizmasının kurulmaya çalışılması dikkat çekicidir. Bu çerçevede "Kıral hazretlerinin yaptığı alkışlamamak, Tanrıların buyruğuna ve türeye aykırıdır." (Atsız, 2019: 53) gibi bir yaklaşımın dahi sergilenmiş olduğunun gösterilmesi önemlidir. Bu durumun doğal bir sonucu olarak ise halkın değersiz görülmesi, aşağılanması tasvir edilmiştir (Atsız, 2019: 64).

Kral üzerinden sunulan bir diğer eleştiri ise onun sürekli olarak içki içmesidir. Öyle ki kral, bu alışkanlığını devlet meselelerini içki masasında idare etmeye dek vardırılmış görünmektedir (Atsız, 2019: 48-49). Yöneticilerle sınırlı tutulmayan genel bir ahlâkî çözülme eleştirisinin mevcudiyetini de vurgulamak gerekmektedir.⁹ Atsız'ın modern olana yönelik tüm eleştirelliği göz önünde bulundurulduğunda, genel itibarıyla ahlakın başat bir rol oynadığı görülecektir.

Bozkurtların Ölümü'nde Ütopyik Unsurlar

Başından sonuna dek ahlaklı ve ilkeli olmanın, dayanışmacılığın ön planda tutulduğu eşitlikçi bir toplumun resmedildiği romanın girişinde bir öğrenci yurdunda, bin üç yüz yıl geriye gidilmektedir. Bu geriye dönüşte kısa saçlar uzamış, çelimsiz kızlar sağlıklı ve güçlü bozkır kadınlarına, erkekler

⁹ Bu kapsamda eserde geçen bir komutanın karısını "kıralla takdim etmek sayesinde" bu mevkiye gelmiş olması (Atsız, 2019: 59) vurgusu ve kadının erkeğin taleplerine boyun eğmesi gerektiğinin ifade edilmesi (Atsız, 2019: 66) toplumsal ahlaki bozulmalar hakkında oldukça keskin göndermelerdir. Cinselliğin alelâde ve sınırsız bir şekilde deneyimlenmesi durumunun şu ifadeler ile konu edilmesi yine ahlaki bozulmalara yapılan eleştiri kapsamında değerlendirilmelidir (Atsız, 2019: 66): "Geçen gece kıral hazretleri benim kız kardeşimi yatak odasına aldığı zaman ben hiç kızdım mı? Bilâkis Yamzu'nun öfkeden kızaran yüzünü görerek hoşça vakit geçirdim." Modern hayatta toplumun ahlaki olarak bozulduğunu düşünen Atsız, özellikle *Bozkurtların Ölümü'nde* sürekli eski Türk töresinde ahlaka verilen önemi gösterme çabasıdır.

yine güçlü Türk erkeklerine dönüşmüşlerdir. Burada çelimsizliğin ve güçsüzlüğün modern olanı, uzun saçın ve gücün ise ilkel olanı simgelediği düşünülebilir. Roman boyunca ahlaklı, ilkeli, dayanışmayı ön planda tutan eşitlikçi bir toplum resmedilir. Romanın Kür Şad isyanının anlatıldığı bölümlerinde ise bin üç yüz yıl sonrasına, yani romanın yazıldığı zamana gönderme vardır. Bu gönderme ile *Atsız'ın yaşadığı döneme ideolojik olarak müdahale etme* amacıyla olduğu, bunu yaparken de geçmişe ait temaları ütöpik unsurlar uyarınca kullandığı net bir şekilde tespit edilebilmektedir. Bu husus romanın ideolojik yapısını destekleyen önemli bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır (*Atsız, 2018a: 394*).¹⁰

Bozkurtların Ölümü'nün girişinde Dalkavuklar Gecesi'nde eleştirilen hiyerarşik yapıya ve bunun beraberinde getirdiği yöneticiye yaranma başta olmak üzere pek çok ahlâkî soruna alternatif olabilecek doğayla iç içe yaşayan otantik, bozulmamış bir toplumun resmi çizilir ve tüm kötü özellikler Çinlilere yüklenir. Çinlilerin sürekli olarak yerilirken Türkler cesur, kahraman, ticaretten, entrikadan anlamayacak kadar saf ve bozulmamış insanlar olarak resmedilir. Onları güçsüzleştiren tek unsur doğu-batı olarak bölünmüş olmaktadır. Bölünmenin toplum içerisindeki hiyerarşi dolayısıyla değil de bu şekilde geniş kapsamlı bir çerçevede gösterilmeye çalışılması, onun siyasi görüşüne, Turancılığın birleştirici özüne bir gönderme olarak algılanmalıdır. Türk coğrafyasının bölünmüşlüğü, *Atsız'ın yaşadığı dönem Turan idealinin varlık zemini*dir ve bu durum, güncel bir siyasal problemin *Atsız tarafından nasıl geçmişe ait bir tema çerçevesinde ve ütöpik unsurlar uyarınca ele alındığının iyi bir örneğini* teşkil etmektedir.

Atsız bu romanda Dalkavuklar Gecesi'nde eleştirdiği siyasal hayatın ve toplumun aslında nasıl olması gerektiğini göstermeye çabalamaktadır. Neredeyse tüm kahramanlar ve olayların ideolojik kurguya hizmet ettiği romanda otantik ve temiz toplum tasavvurunu oluşturan epizotlar ve göndermeler aşağıda sırasıyla işlenecektir:

Otantik toplum tasavvurunun, eserin yazıldığı dönem için siyasal sistem nezdindeki karşılığının demokrasi olduğu iddia edilebilir. Bu kapsamda Bağatur Şad'ın kurultay tarafından kağan seçilmesinde (*Atsız, 2018a: 30*) demokrasi göndermesi bulunmaktadır. Bu da yöneticinin toplumun tamamen üstünde konumlandırıldığı ve halkın değersiz görüldüğü bir anlayışın tersine çevrilmesi olarak yorumlanabilir. Yine benzer şekilde romanda birkaç kez vurgulanan sözlü kültür ve hiciv geleneği demokratik olgunluk bağlamında değerlendirilebilir.¹¹

¹⁰ "Yağmur yağıyor... Irmağın kıyısında dövüşüyorsunuz... Adınız unutulmayacak... 1300 yıllık ölümden sonra dirileceksiniz... Acunun batımına dek adınız gönüllerde kalacak..." 1300 yıl sonraki dirilişin bu öznelerinin, devşirilen temalarla kuşanmış, Türkçü-Turancı fedailer olduğunu düşünmek mümkündür.

¹¹ Kara Ozan'la Çuçu'nun atışması esnasında Türk budununun bunu saygıyla dinlemesi bu kapsamda zikredilebilir. Hatta şu veciz ifade konu açısından çarpıcıdır: "Ozanların sözü kutludur. Kesilemez." (*Atsız, 2018a: 50-51*)

Demokrasinin ilk uygulamaları Antik Yunan'da ortaya çıkmışsa da bilindiği üzere bu deneyimin *demos*'u, yani halkı sınırlı bir çerçeveye işaret etmekte, sadece yurttaşlık statüsünde olan erkekler bu kapsamda değerlendirilmekteydi. Meseleyi böyle değerlendirdiğimiz zaman *Bozkurtların Ölümü*'ndeki yönetim süreçlerine halkın ne düzeyde katıldığıнын en iyi göstergesi kadınların toplum içindeki konumudur denebilir. Eserde Atsız, kadınları hiyerarşik olarak erkeğin altında konumlandırmamış, kadınlara yönelik olarak "evdeş" kelimesini kullanmıştır. "Evdeş" in geyik avlaması, eşyle güreşmesi gibi detaylar (Atsız, 2018a: 100-102) kadın-erkek eşitliğine bir vurgu olarak değerlendirilebilir. Daha sonra bir örneği *Deli Kurt* romanında Gökçen karakteriyle görülecek "gözlerinden saçtığı yeşil ışıklarla insanüstü bir varlık olarak tanıtılan" ve hem güzelliğiyle hem de ruhuyla ön plana çıkan (Koç, 2011: 160) *Bozkurtların Ölümü*'ndeki İşbara Alp'in kızı Almıla güçlü Türk kadını simgeler. Ötüken'deki en güzel kız olarak tasvir edilen Almıla'nın kendisiyle evlenmek isteyen Çinli subay Şen-king'i reddetmesi (daha doğrusu reddedebilmesi) sahnesi de bu savı destekler.¹²

Kadın-erkek eşitliği vurgusu aynı zamanda romanda ahlaki olanı öne çıkarmaya hizmet etmektedir. Bu kapsamda Çinli bir kadının kocasının isteğiyle bir Türk onbaşısını hırsızlık amaçlı olarak ayartmaya çalışması ve bu davranışın yargılandığı bölüm dikkate değerdir (Atsız, 2018a: 78-93). Kadın erkek ilişkisi düzleminde birbirlerini eşit iki birey olarak konumlayan Türklerin, bir diğeri kullanmaya çalışması düşünülemez. Denilebilir ki bu tür bir ayartma çabası ile modern dünyanın bozulan ahlâkına yapılan gönderme, Atsız'ın esas niyetini ortaya koyar niteliktedir. Nitekim Atsız, evlilik dışı ilişkiyi ahlâkî bozulmanın temelini koyar. Ötüken'de yaşayan evli Çinli kadınların Türk erkekleriyle ilişki yaşamaları Türklerin özgürlüklerini kaybetmelerinin ilk adımı olmuştur (Atsız, 2018a: 74-75).¹³

Eserde Türklerin doğaya ve hayvanlara yönelik tahakkümcü olmayan anlayışları da ön plana çıkarılmıştır. Bu anlayışın en net ifadesi, Böğü Alp'in bir ayıyla mücadelesi sahnesinde yer almaktadır: Böğü Alp boğuştuğu ayıyı tekmeledikten sonra özür diler ve ona "Canını yaktımsa bağışla. Yoksa sen benim canımı çıkaracaktın," şeklinde hitap eder (Atsız,

¹² Reddedilme öncesinde Şen-king'e yapması gerekenler anlatılmış, Almıla'nın çadırına giderek onu ikna etmesinin olmazsa olmaz olduğu vurgulanmış, ancak çadıra üçten fazla gidemeyeceği, bu noktaya kadar ikna edemezse eğer Türk kıızıyla evlenemeyeceği belirtilmiştir: "Üç gece üst üste gidip kazanmaya uğraşsın. Kazanamazsan artık dördüncü gece gidemezsin." (Atsız, 2018a: 200).

¹³ "Bu Çinliler Türklerin ahlâkını da bozuyor. Tutsak Çin kadınları bin türlü kanniş yapıp Türk erlerini kandırıyorlar. Bizim kızlarımız böyle kanniş bilmez. Çin erkekleri nasıl kötü mallarını bize iyi maldır diye sürüp bizi aldatıyorlarsa, Çin kadınları da kendilerini boya ile, kanniş ile sürüp Türk erlerine satıyorlar. Erkekler çabuk kanar. Çin kızlarını bir şey sanıyorlar. Elma gibi al yanaklı, ipek gibi kumral saçlı, ışık gibi yeşil ala gözlü, suna boylu Türk kızları dururken sarı benizli, karanlık bakışlı, sıksa Çin avratlarına gönül kaptırıyorlar. Evli kadına kötü gözle bakılır mı? Türk türesince evli kadına ilişmek ölümle biter. Biter ama artık bu türe de suya düştü. Çünkü evli kadınlar artık buna razı oluyorlar."

2018a: 157). Hayvanlarla kurulan doğal ilişki Türklerin inançlarında da görülmektedir: Bir şamanı temsil eden Kıraç Ata kurtlar ve ayılarla iletişim kurmaktadır. Kam Kıraç Ata'nın hayvanlarla olan ilişkisi üzerinden doğa üstü güçlere gönderme yapılmıştır.

Romanda Eski Türk inancının kitabi dinlere üstünlüğü de vurgulanır. Kamın doğaüstü güçleri vardır ama bu onun Tanrı ile insanın arasına girmesini sağlamaz: Romanda ilkel ve savaşçı Türk tipi olarak ön plana çıkan Yamtar, Batıda papazlarla karşılaşır ve onlara “Bizim Tanrı’mızın elçi gönderdiğini hiç işitmemiştim,” der. Bu çerçevede aralarında inanca ilişkin tartışma yaşanır: İsa'nın Tanrının oğlu olması, Meryem'in evlenmeden İsa'yı doğurması Doğu Türkü askerlere anlamsız ve komik gelir. Papazların öğretisiyle dalga geçerler (Atsız, 2018a: 192-195). Kıraç Ata dağda yaşamaktadır. Eski Türkler için dağlar tanrı makamıdır (İnan, 1986: 49) “Atsız Türkçülüğünün kutsal mekânı” da “Tanrı dağıdır” ve “Orası, hem Tanrı'nın tecelli yeri, hem de ‘uçmağa giden ruhların’ Tanrı huzurunda buluştukları sembolik bir mekândır” (Özdemir, 2007: 41).

Tüm bunlarla beraber değerlendirildiğinde hiyerarşik olmaktan ziyade otantik, kompakt özelliği ile öne çıkan bir toplum yapısının önerildiğini, *Bozkurtların Ölümü*'nde Tüng Yabgu Kağan'ın şu sözlerinden tespit etmek mümkündür (Atsız, 2018a: 184):

“Yüzbaşı Bögü Alp! Yoksulluk iyi bir şey değildir. Ama korkulacak yoksulluk gönül ve yürek yoksulluğudur. En büyük baylık pek yürekli, katı kollu, yılmaz gözlü olmaktır. Doğu Türklerinde senin gibi açık sözlü yiğitler varken onlara yoksul denemez. Doğu Türkü, Batı Türkü bir ağacın iki dalıdır. Kökümüz birdir. Birimizin baylığı hepimizin baylığı, birimizin yoksulluğu hepimizin yoksulluğudur.”

Yukarıdaki ifadeler Türklerin bölünmüşlüğüne nasıl aşılabileceğine dair bir çerçeve olarak yorumlanabilir.

Romandaki bir diğer önemli gönderme Doğu ve Batı Türkleri arasında geçen ve olimpiyatlara benzetilerek resmedilen yarışmalarla (Atsız, 2018a: 182-184) yapılmıştır: Bu detay ile Atsız'ın, Türk medeniyetinin Yunan medeniyetinden kalır yanı olmadığını gösterme çabası içerisinde olduğu sonucuna varılabilir. Bunu yaparken coşkun ve esprili anlatım çerçevesinde yiğitlik vurgusuyla geleneksel sporları yüceltmektedir (Atsız, 2018a: 176).

Eserde pek çok sahneyle otantik ve güçlü toplum idealize edilir: Bu kapsamda belirtilmelidir ki Atsız'ın milliyetçilik anlayışı “milletler arasında güçlü olanın kazanacağı doğal bir savaş tasavvuruna dayanır” (Bakrezer, 2008: 354). Dolayısıyla onun otantik toplum tasavvurundaki savaş, askerlik, kahramanlık, ordu düzeni gibi temalara bakmak yol gösterici olacaktır. Bu noktada ise Çalık, Yamtar, Pars gibi kahramanlarla kendinden sonraki anlatılarda tiplenecek olan serdengeçti Türk askeri tipinin ön plana çıkartıldığını belirtmek gerekmektedir. Atsız'ın fikir dünyasındaki Türkçülük açısından son derece önemli olan bu husus, “kişi oğlu savaşmak

için doğar, savaşacak gücü bulmak için yemek yerdi” (Atsız, 2018a: 345) ifadesiyle anlatılmıştır.

Çin seddine dayanılan akının gerçekleştiği esnada ordu düzenine vurgu yapılmış, savaş hâlinde bile törenin üstünlüğü vurgulanmıştır: Türk askerleri, töre gereği birlikte savaştıkları Çin beyinin emir vermesine rağmen ele geçirilmesinde payları olmadığı bir bölgeyi yağmalamak istemezler (Atsız, 2018a: 146-151). Yağmaya ilişkin olaylar roman boyunca devam etmektedir. Olayların birbiriyle bağlantısından Türklerin töreye ne kadar bağlı olduklarının gösterilmek istendiği anlaşılmaktadır.¹⁴ Bu husus da Dalkavuklar Gecesi’nde resmedilmiş olan keyfilğin tersine çevrilmesi olarak okunmalıdır.

Sonuç

Türk milliyetçi düşünce geleneğinde Yahya Kemal’in etkisiyle Türk siyasi hayatında geniş kabul gören Türk kültürünün Anadolu’da bin yılda oluşmuş olduğu iddiası ile Türkçü hareketin zamandan ve mekândan bağımsızlaşabilen ve ilkçi yaklaşım dâhilinde değerlendirilebilecek olan milliyetçiliği iki ana fraksiyonu oluşturur. Bu görüşlerden ilki kimi yerde Türk-İslâm sentezine kimi yerde ise Anadoluculuğa evrilirken Türkçülük özellikle İslâmiyet öncesi Türk tarihini ön plana çıkarır. Türkçüler, bu fikrin başlangıcından itibaren Türk milletinin zamansız ve Anadolu’yu da aşan büyük bir kültürel varlık olduğunu savunmakta, İç Asya kökenli Türk kültürünün gerçek dünyayı kavramak ve yorumlamakta avantajlı olduğunu düşünmektedirler. Bu kapsamda İslamlaşma adı altında Arap ve Fars kültürüne yaklaşmanın Türk kültürünü yozlaştırdığını savunmuşlardır.

Bu görüşün en etkili temsilcilerinden olan Hüseyin Nihal Atsız’ın popüler bir roman olduğunu vurgulamak için ortaokul çocukları için yazdığını söylediği ama esasen yarattığı etkiyle bunun çok ötesinde bir edebî değeri olan *Bozkurtların Ölümü* isimli romanının bir tarihi romandan ziyade gerek çağdaşlarını gerekse sonraki kuşakları derinden etkilemiş olan, Türkçülük fikrinin savunulduğu bir siyasi roman olarak değerlendirmek gerekir. Atsız romanda fikrini aktarabilmek için yedinci yüzyıl Köktürklerini olumlu özelliklerle donanmış ütopyik bir topluluk olarak resmeder: Onların dinlerini, törelerini ve dünyaya bakışlarını modern çağ Türklüğünün sembolü olan öğrenci yurdunda sohbet eden “cılız” gençlerin kurtuluşu olarak önerir.

¹⁴ Batı Kağanı Tümg Yabgu Kağan’a bir ok hediye eden Böğü Alp küçük bir hediye vermekten dolayı mahcup olur. Böğü Kağan son akında ordunun içindeki Çinliler nedeniyle yağma yapamamıştır. Esasen Çinli kumandan yağma emri vermiş ama düşmanı yenen Kür Şad’ın askerleri olduğu için emrindeki hiçbir Türk yağmaya katılmamıştır (Atsız, 2018a: 174-176). Böylelikle törenin sadece Çinlileri kapsamadığı, törenin herkesi eşit olarak etkilediği vurgulanmış olmaktadır. Töreye ve ordu düzenine verilen önemin bir diğer göstergesi ise Böğü Alp’in, bir Çinli olan Şen-king’in binbaşı olarak kendisine emir verecek olmasından rahatsızlık duyup bunu bildirmesine rağmen durumda herhangi bir değişikliğe gidilmemesidir (Atsız, 2018a: 162-163).

Çalikuşu nasıl yeni Türk devletini oluşturan bireylerin bir vatandaş olarak görevlerini duyumsatan, yeni Türk devleti idealini yücelten bir eser idiye *Bozkurtlar* da aynı derecede Türklerin İslamiyet öncesi yaşantıları hakkında aydınlanmalarını ve heyecanlanmalarını sağlamıştır.

Atsız *Dalkavuklar Gecesi*'nde şahitlik ettiği siyasi ortamı analiz eder ve çok sert bir biçimde eleştirir. *Bozkurtların Ölümü*'nde ise otantik toplum ütopyasını ağırlıklı *Dalkavuklar Gecesi*nde eleştirdiği toplumsal atmosfere cevaben kurgular. Türklerin otantik bir toplum olarak idealize edildiği romanın pek çok sahnesinde otantik bir toplum olan Türkler ve yozlaşmış modern toplumu simgeleyen Çinliler karşılaştırılır: Türkler avcı ve savaşırdılar. Yaşamak için avlanırlar. Yetecek kadar yerler. Eşitlikçi, özgürlükçü doğal yaşamla barışık, mutlak mutluluğun sırrını çözmüş, erdemli bir toplum olmayı başarmışlardır. Romanda Çinliler şehirli ve emperyalist bir toplum olarak yerilir; rantçı ve stokçudurlar. Ahlâksız, korkak ve emperyalisttirler. Yedinci yüzyıl İç Asya'sında Çinlilerin emperyalist arzuları Türkleri ağır ağır kuşatır ve yaşayamaz hâle getirir. Nihai olarak onurlu yaşamaktan başka meselesi olmayan Türkler entrika karşısında yenik düşer ve özgürlüklerinden olurlar.

Ütopyaların en belirgin özelliği olan mutlu bir şekilde yaşama arzusu, Çinlilerin komik durumlara düştüğü sahnelerde sürekli gülme krizine giren Sancar ve aktarılan dönemdeki kıtlıklara bir gönderme olarak tüm yaşantısını karnını doyurmak üzere kurgulamış Yamtar karakterleri ile çok etkili bir şekilde canlandırılmıştır. Uzun bir savaş sahnesinin sonunda ölmekte olan Yamtar'ın ölmeden hemen önce ağzına bir parça et atması, romanın Türklerin yaşamak için savaştıkları ve yedinci yüzyıl Türklerini haklı kılanın yaşama haklarını savunmak olduğu tezine yapılmış bir vurgudur. Romanda Türklerin özgürlükçü yanları ise Kür Şad karakterinde vücut bulmuştur. Atsız romanında, esasen hakkında çok az bilgi bulunan Kür Şad'ı biraz da bu bilinmezliği değerlendirerek idealize etmiştir. Hikâyenin sonunda Kür Şad ve beraberindeki kırk çeri öldürülse de emperyalistlere binlerce yıl sürecek bir korku saldıkları vurgulanır. Zaman içerisinde yaşamış tüm Türk topluluklarının modern anlamda millî özellikler taşıdıkları ve bu özelliklerini aktararak yaşattıkları tezini savunan Atsız, bu olayı Türklerin esaret karşısında tutundukları tavrın kökenine yerleştirmiştir.

Romanda Kür Şad dâhil hiçbir karakter baskın değildir. Romanın kurgusu idealize ettiği ütopyik Türk toplumunda olduğu gibi katılımcı ve eşitlikçidir. Değişik özellikleri temsil eden karakter ve hikâyeler bir dünya görüşünü kurarlar. Kür Şad'ın hikâyesi özünde hiçbir emperyalist kuvvet karşısında umutlarını yitirmemeyi hatırlatmak ve karamsarlığa kapılmamayı salık vermek üzere kurgulanmış siyasi bir metindir.

Roman yazıldığı dönemde ve sonrasında neredeyse hiç azalmayan bir ilgiyle karşılanmış, romanda yer alan karakterler çok sevilmiş ve benimsenmiştir. Okurlar tarafından roman karakterlerinin isimleri

çocuklara verilerek yaşatılmıştır. Romanda verilen dünya görüşü hâlen milliyetçi bir siyasi görüş olarak yaşamaktadır. Eser tüm bu özellikleriyle siyaset bilimi ve edebiyat sosyolojisi disiplinleri tarafından yapılan çalışmalar için de önemli bir kaynak olma özelliği taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Akün, Ö. F. (1987). Hüseyin Nihal Atsız. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 4, 87-91, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Aktaş, Ş. (2011). *Edebiyat ve edebi metinler üzerine yazılar*. Ankara: Kurgan Edebiyat-Berikan Yayınevi.
- Armstrong, J. A. (2018). *Milliyetçilikten önce milletler*. (çev.: S. Erdem Türközü), İstanbul: İletişim Yayınevi.
- Atsız, N. (1997). *Makaleler III*. İstanbul: İrfan Yayınevi.
- Atsız, N. (2000). *Atsız'dan seçmeler: Türkçü kimdir?* <https://www.kavgamiz.com/orkun-dergisi/atsizdan-secmeler-turkcu-kimdir-101/> (E.T.: 15.1.2022)
- Atsız, N. (2011). Turancılık romantik bir hayal değildir. *Turancılık, Millî Değerler ve Gençlik (Makaleler-1)*. 12. Basım, 20-28. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Atsız, N. (2018a). *Bozkurtlar (Birinci kitap: Bozkurtların ölümü)*, 133. Basım, Ankara: Ötüken Neşriyat.
- Atsız, N. (2018b). *Turancılık, millî değerler ve gençlik (Makaleler-1)*. 12. Basım. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Atsız, N. (2019). *Dalkavuklar gecesi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Atsız, N. (2020). *Ruh adam*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Bölükbaşı, Y. Z. (2018). Türkçü-turancı milliyetçiliğin düşünsel temelleri üzerine bir inceleme. *Akademik Hassasiyetler*, 5(10), 45-60.
- Bakırezer, G. (2008). Nihal Atsız. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Cilt 4: Milliyetçilik*. (ed.: Tanıl Bora), 3. Basım, 352-357, İstanbul: İletişim Yayınevi.
- Baykuzu, T. D. (2016). *Son bilgiler ışığında Kür Şad isyanı*. Konya: Kömen Yayınları.
- Çakır, G. Ö. (2010). Kürşad'ın gerçekliği hakkında. *Orkun Dergisi*, (147).
- Enginün, İ. (1986). *Halide Edib Adivar*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Ercilasun, A. B. (2020). Prof Dr. Ahmet Bican Ercilasun ile Atsız'ın edebiyatı üzerine. *Söğüt*, 3, 14-22
- Güntürk, S., - Berber, Ş. (2019). Hüseyin Nihal Atsız'ın eğitim görüşleri. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 8(23), 313-324.
- Gellner, E. (1992). *Uluslar ve ulusçuluk*. (çev.: Büşra Ersanlı Behar- Günay Göksu Özdoğan), İstanbul: İnsan Yayınları.
- Goodwin, B. (1999). Liberallere karşı ütopya düşüncesi. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 115-134.
- İnan, A. (1986). *Tarihte ve bugün Şamanizm: Materyaller ve araştırmalar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Küçüktepe, F. (2016). Dalkavuklar gecesi - Z vitamini. *Tarih Kritik*, 4, 83-88.

- Kılıç, E. (2004). Tanzimat'tan Cumhuriyet'e edebi ütopyalara bir bakış. *Kitaplık* 76, 73-77.
- Kapusuzoğlu, G. (2017). Tarihî bir kişilik olarak Kür Şad ve 639 yılı. *Gazi Türkiyat*, 21, 121-136.
- Koç, S. (2011). Türklerde kadın ve Hüseyin Nihal Atsız'ın tarihî romanlarında kadın motifi. *Erdem İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 60.
- Kumar, K. (2005). *Ütopyacılık*. (çev.: Ali Somel), Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Mannheim, K. (2016). *İdeoloji ve ütopya*. (çev.: Mehmet Okyayuz), Ankara: Nika Yayınevi.
- Özdemir, C. (2007). *Atsız Bey: Hüseyin Nihal Atsız'ın hayatı, fikirleri ve romanları üzerine bir inceleme*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Özkırmı, U. (1999). *Milliyetçilik kuramları*. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Özkırmı, U. (2010). *Milliyetçilik üzerine güncel tartışmalar: Eleştirel bir müdahale*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Sertkaya, O. F. (1987). *Hüseyin Nihâl Atsız*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Sertkaya, O. F. (2014). Kür Şad adının etimolojisi veya Türk tarihinde Kür Şad adlı bir kişi var mıdır? *Gazi Türkiyat*, 1(14), 1-10.
- Smith, A. (2017). *Etno-sembolizm ve milliyetçilik*. (çev.: Bilge Firuze Çallı), İstanbul: Alfa Basım Yayın.
- Ünser, H. İ. (2019). *Türk Edebiyatında siyasi roman (1890-1940)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Yılmaz, M. (2015). Nihal Atsız'ın târih algısı ve Türk târihi hakkındaki görüşleri. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10 (9), 469-484.

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

İzinler ve Etik Kurul Belgesi/Permissions and Ethics Committee Certificate: Makale konusu ve kapsamı etik kurul onay belgesi gerektirmemektedir. / The subject and scope of the article do not require an ethics committee approval.

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / There is no potential conflict of interest for the author regarding the research, authorship or publication of this article.